

Kampen om økonomisk hegemoni

Bacheloroppgave i statsvitenskap
Universitetet i Stavanger

Anna Torgersen og Ingeborg Mathiassen

Studentnummer: 245856 og 256091

Veileder: Solveig Grønnestad

Lvert dato: 11. mai 2022

Antall ord: 11716

Sammendrag

Kinas økonomiske vekst har siden Deng Xiaopings åpningsreformer på 70-tallet vært enorm. Dette har vekket interesse internasjonalt, og spesielt har USA uttrykt bekymring for hvilke implikasjoner dette kan innebære for deres økonomisk sikkerhet. Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvor fruktbare teorier innen internasjonal politikk er for å forklare handelskrigen mellom USA og Kina. Teorien om Thukydids felle er gjennomgående godt beskrevet i litteraturen som omhandler mulige konsekvenser av konflikten mellom disse to landene. Vi ønsker imidlertid å anvende det litt mindre kjente konseptet om en økonomisk Thukydids felle og undersøke om landene kan sies å ha havnet i en slik felle. Med utgangspunkt i dette har vi formulert følgende problemstilling:

«Hvordan kan man forstå og forklare bakgrunnen for handelskrigen mellom USA og Kina med utgangspunkt i teoriretninger innenfor internasjonal politikk, og kan det hevdes at landene har falt i en økonomisk Thukydids felle?»

Forskningsdesignet til oppgaven er en kvalitativ ideografisk casestudie. Som et teoretisk rammeverk har vi lagt til grunn realismen og det liberale konseptet om kompleks gjensidig avhengighet. Innunder realismen faller også konseptet om en økonomisk Thukydids felle. I empirien dekker vi tema om stormaktene USA og Kina, herunder deres politiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske utvikling, viktige aspekter ved handelskrigen, samt internasjonale organisasjoner og avtaler.

Studien viser sammenlagt at en kombinasjon av ulike teorier innenfor internasjonal politikk kan bidra til å forklare handelskrigen mellom USA og Kina. Likevel må vi erkjenne at realistiske begreper som anarki, makt og sikkerhet har spilt en betydelig større rolle som forklaringsfaktor i empiriske studier enn hva liberalistenes begreper om gjensidig avhengighet har. Vi vil hevde at realistiske betraktninger i større grad beskriver handelskrigen mellom USA og Kina, men at elementer fra kompleks gjensidig avhengighet er med å underbygge det faktum at de befinner seg i en situasjon slik beskrevet i konseptet om en økonomisk Thukydids felle.

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer slutten på et spennende og utfordrende studieløp i bachelor i statsvitenskap ved Universitetet i Stavanger. Studietiden vår var sterkt preget av koronapandemien som for alvor slo til i vårt andre semester på universitetet. Til tross for endret undervisningsopplegg, digitale forelesninger og betydelig mindre tilstedeværelse på campus, ser vi tilbake på studietiden med gode minner, faglig så vel som sosialt.

Det endelige resultatet gjenspeiler vår utvikling gjennom tre år, og det overordnede temaet, internasjonal politikk, har vært et fagfelt vi tidlig fattet interesse for. Vi ønsket å gå i dybden innenfor dette temaet, og etter mye idémyldring og litt veiledning, falt valget på handelskrigen mellom USA og Kina.

I arbeid med oppgaven har det vært lange dager og sene kvelder, preget av både motgang, frustrasjon, glede og mestring. Særlig stor hjelp har vi fått fra vår veileder, Solveig Grønnestad. Vi vil takke for inspirerende veiledning, faglig innspill og gode tilbakemeldinger. Du har hjulpet oss å se problemstillingen fra ulike vinkler, samt passe på at vi har holdt en rød tråd gjennom hele oppgaven.

Videre vil vi takke Torfinn Harding, professor ved UiS, som tok imot oss for å svare på spørsmål angående valg av økonomiske måleenheter for å sammenlikne staters økonomi. Vi satt veldig pris på god hjelp, og tips til gode kilder.

Takk!

Anna og Ingeborg

Stavanger mai 2022

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1 Introduksjon.....	4
1.2 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	5
1.3 Avgrensing.....	6
1.4 Disposisjon.....	7
2. Teoretisk rammeverk.....	9
2.1 Realismen.....	9
2.1.1 Realismens hovedtrekk.....	9
2.1.2 Realismen om økonomi.....	10
2.1.3 Realismen om makt.....	11
2.2 Thukydids felle.....	11
2.3 Kompleks gjensidig avhengighet.....	13
2.3.1 Teoriens hovedtrekk.....	13
2.3.2 Økonomi i kompleks gjensidig avhengighet.....	14
2.3.3 Maktbegrepet i kompleks gjensidig avhengighet.....	15
3. Metode.....	16
3.1 Forskningsdesign.....	16
3.2 Data og kilder.....	17
3.3 Validitet og reliabilitet.....	18
4. Empiri.....	20
4.1 USA som supermakt.....	20
4.2 Kina som stormakt.....	20
4.3 Handelskrigen mellom USA og Kina.....	22
4.4 Økonomisk styrke.....	23
4.5 Internasjonale organisasjoner og avtaler.....	25

5. Diskusjon	28
5.1 <i>Handelskrigen i lys av realismen.....</i>	28
5.2 <i>Offensive og defensive realister.....</i>	30
5.3 <i>Økonomisk Thukydid's felle.....</i>	31
5.4 <i>Handelskrigen i lys av teorien om kompleks gjensidig avhengighet.....</i>	32
6. Konklusjon	35
7. Forslag til videre forskning.....	36

1. Innledning

1.1 Introduksjon

Vi har valgt å skrive vår bacheloroppgave om handelskrigen mellom USA og Kina. Krig har i moderne tid sjeldent vært mer aktuelt enn det er nå. I skrivende stund pågår det en fullskala krig mellom Russland og Ukraina. Etersom Ukraina ikke er medlem av NATO har ikke Russlands invasjon av landet utløst den velkjente artikkel 5 i NATO-traktaten, og Ukraina står derfor teoretisk sett alene i kampen mot russiske styrker. Likevel kan utenforstående land bidra med tiltak, og er det ett tiltak vi har hørt spesielt mye om i denne situasjonen så er det økonomiske sanksjoner. Allerede før Russland invaderte Ukraina ble det av vestlige land varslet om økonomiske sanksjoner som et virkemiddel for å avskrekke Russland, samt å begrense Putins mulighet til å finansiere krigen. Den amerikanske visepresidenten Kamala Harris har i en offentlig uttalelse sagt: *“We will impose far-reaching financial sanctions and export controls. We will target Russia's financial institutions and key industries. And we will target those who are complicit and those who aid and abet this unprovoked invasion”* (Sullivan, Malloy, & Wright, 2022, avsnitt 3)

Handelsblokader og andre økonomiske virkemidler har alltid spilt en betydelig rolle i krigføring. Fra Henrik Ibsens kjente dikt *Terje Vigen* (Ibsen , 2006) får vi et innblikk i hvordan handelsblokader under Napoleonskrigen rammet den norske befolkningen:

*“Så lakked å led det i krigens år
i attenhundre og ni.
Enda går sagn om de trengsels-kår,
som folket da levde i.
Engelske kryssere stengte hver haven,
i landet var misvekst og nød,
den fattige sultet, den rike led savn,
to kraftige arme var ingen til gavn,
for døren stod sott og død”*

Hvor økonomiske virkemidler tidligere hovedsakelig var en del av tradisjonell militær krigføring for å svekke fiendens evne til å finansiere krigen, ser vi nå eksempler på hvordan økonomiske sanksjoner, handelsblokader og utestengelse fra det internasjonale markedet får en større rolle i internasjonale konflikter, uten at det er tradisjonell krig mellom partene. Det er dette handelskrigen mellom USA og Kina handler om. I denne oppgaven vil vi undersøke hvordan teoriretninger innenfor internasjonal politikk kan forklare dynamikken i og bakgrunnen for handelskrigen. Som et teoretisk rammeverk vil vi benytte realismen og det liberale konseptet om kompleks gjensidig avhengighet som utgangspunkt for å beskrive ulike aspekter ved handelskrigen. Vi vil spesielt trekke frem den realistorienterte teorien om Thukydids felle. Denne teorien er mye brukt for å forstå hvordan et stadig mektigere Kina truer dagens etablerte supermakt, USA. Vi vil særlig sette søkelys på konseptet om en økonomisk Thukydids felle og undersøke om det kan hevdes at landene allerede har falt i en slik felle.

1.2 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Flere hevder at den fremtidige utviklingen innenfor internasjonal politikk avhenger av forholdet mellom USA og Kina (Tunsjø, 2009). I løpet av de siste tiårene har vi sett et skifte av det globale økonomiske tyngdepunktet fra vest til øst, samtidig som det geopolitiske maktsentrumet har beveget seg i samme retning. Kinas vekst, både økonomisk og som aktør i det internasjonale samfunnet, posisjonerer landet som et mulig senter for internasjonal politikk (Næringslivets Hovedorganisasjon, 2018). Kinas utvikling som stormakt startet for alvor med Dengs reformer for mer økonomisk åpenhet i 1978 (Lanteigne, 2015). Dette har resultert i store ringvirkninger både regionalt og globalt. Med sin økende økonomiske makt har Kina oppnådd en posisjon hvor deres vekst utgjør en trussel mot USA sitt økonomiske hegemoni. Resultatet av dette er en stadig tydeligere konkurranse og maktkamp mellom USA som verdens eneste supermakt, og Kina som mulig utfordrer til denne posisjonen (FN-Sambandet, 2021).

Ved å analysere aspekter ved handelskrigen mellom USA og Kina gjennom ulike teoretiske aspekter, kan vi forstå situasjonen bedre, samt prøve å forklare hvorfor situasjonen mellom dem førte til denne handelskrigen. Den internasjonale politiske økonomi er en arena for stormaktsinteresser, og konfliktdimensjonene strekker seg på tvers av statlige landegrenser

og berører alle forhold i internasjonal politikk. Internasjonal handel er uløselig knyttet til internasjonal finans, og handelskrigen mellom USA og Kina er en finanskonflikt.

Gitt den avgjørende rollen til internasjonal finans i det internasjonale systemet, er konsekvensene av en handelskrig mellom USA og Kina betydelige. Dette bringer internasjonal finansiell sikkerhet på dagsorden, og krever derfor mer politisk og akademisk oppmerksomhet (Zhang, 2021). Vi vil forsøke å vise hvordan teoriretninger innen internasjonal politikk, samt teorien om Thukydids felle kan vises empirisk med utgangspunkt i handelskrigen mellom USA og Kina. Ved å ha en økonomisk tilnærming til Thukydids felle vil vi drøfte hvordan ulike teoretiske antakelser kan belyse handelskrigen på nye måter. På bakgrunn av dette er det både interessant og aktuelt å undersøke forholdet mellom USA og Kina med søkelys på handelskrigen, og oppgavens problemstilling er formulert slik:

«Hvordan kan man forstå og forklare bakgrunnen for handelskrigen mellom USA og Kina med utgangspunkt i teoriretninger innenfor internasjonal politikk, og kan det hevdes at landene har falt i en økonomisk Thukydids felle?»

1.3 Avgrensning

Forholdet mellom USA og Kina er et stort tema som påvirker flere områder, blant annet politikk, kultur, økonomi og geografi. På grunn av tidsbegrensning og oppgavens omfang ser vi oss nødt å avgrense oppgaven, både med tanke på oppgavens innhold og med innsamling av relevant litteratur.

Konfliktnivået mellom USA og Kina har de siste årene eskalert og mistilliten knyttet koronapandemien har skapt ytterligere spenninger mellom landene. I tillegg har den politiske og militære spenningen mellom Kina og Taiwan tiltatt den siste tiden. USA på sin side har forpliktet seg til å bistå Taiwan i kampen for egen suverenitet. Et annet konfliktfylt tema er kampen om ressurser og uenighet rundt landegrensene i området Sør-Kina-havet. Her er det flere omkringliggende stater som gjør krav på overlappende havområder og området har derfor blitt et mulig kriseområde for en omfattende regional konflikt. Kina har bygget opp sitt militære nærvær til havs og vært involvert i en rekke episoder hvor militærmakten har

blitt tatt i bruk. Dette har ført til at de andre statene har snudd seg mot USA for støtte. USA har vist muskler ved å sende marinefartøy til området (Sæbø, 2020).

Disse konfliktene belyser forholdet mellom USA og Kina, og enkelte aspekter av disse konfliktene kunne vært interessante å ha med i vår besvarelse. Vi har likevel valgt å ikke ta disse med. Dette begrunner vi med at handelskrigen i seg selv er svært omfattende, i tillegg til at det eksisterer nok litteratur til at oppgaven vil inneholde nok teori og empiri. Innledningsvis nevnte vi også Russlands invasjon av Ukraina. Det er spesielt de økonomiske sanksjonene som vekker vår interesse nå når vi arbeider med bacheloroppgaven. Selv om det kunne vært interessant å benytte denne konflikten som en parallell situasjon i forhold til handelskrigen, har vi valgt å avgrense mot denne konflikten.

Det eksisterer mye litteratur som ser på potensialet for at USA og Kina havner i en tradisjonell Thukydids felle. Vi vil imidlertid i stedet ta utgangspunkt i den økonomiske Thukydids felle og undersøke hvorvidt handelskrigen allerede er et fenomen som faller inn under denne fellen. Vi tar i teksten for oss forholdet mellom USA og Kina siden 1949 til i dag, da folkerepublikken Kina ble opprettet. Denne tidsmessige avgrensingen er valgt på bakgrunn av oppgavens omfang, og det faktum at vi trenger å se litt tilbake i tid for å kunne forklare omfanget av handelskrigen som sies å ha startet i 2018. Det må presiseres at flere av aspektene ved konflikten springer ut fra Trump sitt presidentskap. Vi tar for oss forholdet helt til i dag, etter presidentskiftet i USA.

1.4 Disposisjon

I oppgavens første del vil vi først redegjøre for det teoretiske rammeverket som sammen med empirien danner grunnlaget for diskusjonen. Her vil vi først kort understreke at teoriene vi legger til grunn er forklaringsmodeller, og de hver for seg belyser ulike aspekter av handelskrigen. Deretter presenterer vi hovedtrekkene i realismen og kompleks gjensidig avhengighet, med særlig vekt på økonomi- og maktbegrepet. Innunder realismen faller det også naturlig å legge frem den realistisk orienterte teorien om Thukydids felle. Metodekapitlet gjengir valgt forskningsdesign og metode som benyttes i studien. Her diskuterer vi også studiens validitet og reliabilitet, samt valg av data og kilder. I delkapittel 4 presenteres relevant empiri. Her starter vi med en kort fremstilling av USA som supermakt og Kina som stormakt, herunder deres ideologiske, sikkerhetspolitiske og økonomiske

standpunkter. Vi vil også gjennomgå handelskrigen, samt hvilken rolle internasjonale organisasjoner spiller i denne konflikten. Avslutningsvis vil vi knytte sammen teori og empiri og forsøke å svare på problemstilling. Vi søker etter bevis for den økonomiske Thukydids felle i handelskrigen mellom USA og Kina. Dermed vil vi anvende teoretiske aspekter for å forstå og forklare bakgrunnen til handelskrigen, samt diskutere hvorvidt landene har falt i en økonomisk felle.

2. Teoretisk rammeverk

Mennesker observerer ikke nødvendigvis verden på samme måte og vår forståelse av våre omgivelser preges av holdninger, normer og fordommer knyttet til spesifikke politiske, sosiale, økonomiske og historiske kontekster. «*Uten teori for ideologi og holdninger vil ikke empiri vi samler gi tilstrekkelig innsikt i de forholdene vi studerer*» (Kalnes, Austvik, & Røhr, 2017, s. 143). Internasjonal politikk preges av et mangfold av teorier. Vi ønsker å understreke et viktig skille mellom teorier som forståelsesmodeller og teorier som handlingsdrivere. Teoriene vi benytter i denne oppgaven er redskaper til å forstå verden med. De fleste fenomener kan studeres ut fra forskjellige modeller. I studiet av internasjonal politikk er det spesielt tre teoritradisjoner som benyttes for å beskrive og forstå verden og dens utvikling, da realisme, liberalisme og konstruktivisme (Carvalho & Leira, 2020). Vi har i denne oppgaven valgt å legge vekt på realismen og det liberale konseptet om kompleks gjensidig avhengighet. Vi vil likevel presisere at å analysere handelskrigen mellom USA og Kina i lys av disse perspektivene ikke er det samme som å si at beslutningstakerne bevisst har handlet etter disse perspektivene, samt at teoriene gjerne belyser ulike deler av ett og samme fenomen. Tradisjonelt sett har statsvitenskapelige studier av internasjonal politikk tatt utgangspunkt i realismen, mens studier av internasjonal politisk økonomi (IPØ) har bygget på liberalismen. (Carvalho & Leira, 2020).

2.1 Realismen

2.1.1 Realismens hovedtrekk

Teoriretningen realismens røtter er ofte sagt å stamme fra våre tidligste historikere, da spesielt den greske filosofen Thukydid og hans verk om den Peloponnesiske krigen i årene 431-404 f.Kr. (Antunes & Camisao, 2018). Begrepet realisme ble imidlertid først anvendt av Hans Morgenthau i hans bok *Politics Among Nations* fra 1948. Realismen er i statsvitenskapen betegnelsen på en retning der politikk er et spørsmål om egeninteresse og maktbestrebelse. Sentralt i denne teorien er forutsetningen om et anarkisk samfunn uten en overordnet makt. Dette betyr at alle statsmakter selv står ansvarlig for å ivareta egne økonomiske, militære og sikkerhetspolitiske interesser (Østerud, 2019).

«*Realismen regnes som den teoretiske grunnsteinen i internasjonal politikk, og har eksistert i ulike former helt siden mennesket prøvde å finne en vitenskapelig forklaring på årsaken til krig*» (Ellinggard, 2017, avsnitt 4)

I etterkant av andre verdenskrig har det i studiet av internasjonal politikk i hovedsak vært snakk om to ulike former for realisme, henholdsvis den klassiske realismen og den strukturelle realismen. Rett etter andre verdenskrig dominerte den klassiske realismen med Morgenthau i spissen. Den klassiske realismen var individorientert og hevdet at det var menneskets iboende søken etter makt og dominans som preget hvordan stater samhandlet med andre. Mot den kalde krigens slutt tok Kenneth N. Waltz til ordet for en ny variant av realismen som la større vekt på det anarkiske internasjonale systemet, altså selve strukturene for internasjonal politikk. Hans bidrag ble dermed navngitt strukturell realisme (Antunes & Camisao, 2018). Selv om individer, styresett og andre interne forhold i statene fortsatt ble ansett som relevante, var målet å forklare hvordan spesielt stormakter oppfører seg i forhold til hverandre. Fordelen med Waltz sin teori er at variablene, forstått som internasjonalt anarki og hvor mye makt en stat har, kan måles empirisk. Antakelser om menneskets iboende søken etter makt basert på filosofiske synspunkt lar seg ikke måle på samme måte. Strukturell realisme kan videre deles i to fraksjoner: offensiv realisme og defensiv realisme. Offensive strukturrealister, hvor John Mearsheimer er den meste kjente, hevder at stater vil søke å maksimere makt (Carvalho & Leira, 2020). Dette støttes også av Robert Gilpin som sier at *“as the power of a state increases, it seeks to extend its territorial control, its political influence, and/or its domination of the international economy”* (Lobell, 2017, avsnitt 8). Defensiv realister derimot fremhever at stater søker å maksimere sikkerhet og bevare den eksisterende maktfordelingen. Waltz er klar på at statens største fokus ikke er å maksimere makten, men å opprettholde deres posisjon i verden (Lobell, 2017). Stormaktskonkurranse har vært helt sentralt i det realistiske perspektivet, og en enkel forutsetning er at maktskifter som oftest fører til konflikt (Carvalho & Leira, 2020).

2.1.2 Realismen om økonomi

I et realistisk perspektiv betraktes internasjonale økonomiske relasjoner som et null-sum-spill, hvor den enes gevinst er den andres tap. Dette var særlig fremtredende i merkantilismen, det rådende økonomiske systemet i Europa på 1600-tallet (Antunes & Camisao, 2018). Selv om realismen i sin rene form med et sterkt fokus på militærmakt ikke er like fremtredende i internasjonal politisk økonomi, kan man trekke linjer til merkantilismen ettersom begge teorier vektlegger statene som enhetlige aktører som forfølger egeninteresser. Fra et merkantilistisk perspektiv søker stater å oppnå fordelaktige handelsbalanser med eksportoverskudd i varer og tjenester. Vi ser fremdeles spor fra denne tankegangen når statsledere vektlegger viktigheten av relative økonomiske gevinster og når

staten påtar seg oppgaven om å verne om eget næringsliv gjennom handelsblokader, subsidier til eget næringsliv, og en pengepolitikk med sikte på å stimulere egen økonomi (Drezner, 2017). I en økonomisk integrert verden støtter en realist i stor grad opp om et kapitalistisk samfunnssystem, men betrakter gjerne både systemet og markedene som objekter for påvirkning og manipulering. Når det gjelder statens økonomiske interesser så er det i realismen nasjonal suverenitet med intern kontroll og ekstern handlefrihet som er målet. Staten må organisere sine politiske og økonomiske institusjoner strategisk for å ikke bli dominert av krefter innenfor eller utenfor landet (Kalnes, Austvik, & Røhr, 2017).

2.1.3 Realismen om makt

Realister anser at det i et anarkisk samfunn foregår en stadig maktkamp mellom suverene stater. Det internasjonale systemet betraktes som et «selvhjelpssystem», hvor hver enkelt stat må sørge for sin egen overlevelse. I staters streben etter egen overlevelse, samt i varetakelse av egne interesser, vil det alltid være en overhengende fare for å havne i konflikt med andre stater som på sin side orienterer seg i det internasjonale systemet med de samme overordnede målene (Antunes & Camisao, 2018). Realister ser dermed maktbalanse mellom de sterkeste statene som helt avgjørende for internasjonal fred og stabilitet. Innenfor realismen blir derfor internasjonal politikk fremstilt som maktpolitikk i sterk grad (Claes, Hveem, & Tranøy, 2019). Ifølge strukturell realisme blir alle handlingsalternativer statene forfølger basert på deres relative makt målt med andre stater (Antunes & Camisao, 2018). Kenneth Waltz forsøkte å skape en teori som kunne forklare noen store og viktige ting med enkle grep. Han definerte internasjonal politikk i tre trekk. Det første er systemets struktur, som i mange hundre år har vært anarkisk. Videre defineres de grunnleggende enhetene som statene, som formelt sett er like. Det tredje trekket er fordelingen av kapabiliteter, da maktmidler, enten militære eller økonomiske. Etter Waltz vurdering er de første to trekkene i stor grad stabile, slik at det eneste som varierer er maktfordelingen mellom statene. Endringer i internasjonal politikk forekommer dermed gjennom endring i maktbalansen (Carvalho & Leira, 2020).

2.2 Thukydids felle

Thucydides var en gresk historiker og general fra Athen født midt på 400-tallet f.Kr. Nesten alt vi vet om Thucydides liv har vi fra hans eget verk, *The History of the Peloponnesian War*. Thucydides regnes vanligvis som en av de første virkelige historikere ettersom han benyttet skrevne dokumenter og intervjuet deltakere i hendelsene han beskrev og var en av de første

som praktiserte en vitenskapelig tilnærming til historie. Det som gjør han til noe som ligner moderne historikere, er at han ikke bare skildret krigen, men forsøkte å gi ulike forklaringer på hvorfor krigen brøt ut, og hvilke virkninger den fikk (Prentice, 1930).

Thucydid forsøkte å avdekke universelle lover og regler i opptakten og utbruddet av Peloponneskrigen som herjet i årene mellom 431-404 f.Kr., og konflikten mellom Athen og Sparta får for ham en allmenn gyldighet. Han beskriver at et stadig mektigere Athen utgjorde en trussel mot Spartas interesser og sikkerhet, og at dette var opptakten til krigen mellom de to statene. Som han uttrykket det: *“It was the rise of Athens and the fear this inspired in Sparta that made war inevitable”* (Allison, 2018, s. xiv). Videre argumenterte han for at forandringer i maktbalanse mellom politiske rivaler kan skape en truende situasjon når en voksende makt og en etablert makt anser krig som det foretrukne valgalternativet. Den fremvoksende makten vil søke mer innflytelse og selvhevdelse, mens den etablerte makten på den andre siden vil være usikker og redd for å miste sin posisjon. Den ser seg derfor nødt til å svare på denne trusselen mens den fremdeles har nok makt til å påvirke forløpet og forsvare status-quo (Baylis, Smith , & Owens , 2017).

Selv nå, omtrent 2600 år etter Peloponneskrigen, benyttes Thukydid's tidløse refleksjoner som grunnlag for analyser av internasjonal politikk. Dette gjøres med hensikt å beskrive konsekvensene som kan forekomme når en voksende makt utfordrer den etablerte hegemon, slik Athen utfordret Sparta på 400-tallet f.Kr. og slik Tyskland utfordret Storbritannia i forkant av første verdenskrig. Flere vil hevde at ett av denne generasjonens definerende spørsmål i forhold til internasjonal orden vil være hvordan en voksende Kina vil finne sin plass i vår liberale verdensorden og hvilke reaksjoner som kommer fra USA. Allison har, med utgangspunkt i Thukydid's historieverk, utført studien *Harvard Thucydides Trap Project*, sammen med et forskerteam ved Harvard-tilknyttede Belfer Center (Allison, 2018). Ved å se på 16 tilfeller i løpet av de siste 500 årene har teamet avdekket at i 12 av tilfellene var resultatet krig når en voksende makt truet posisjonen til den etablerte hegemonen. På bakgrunn av disse resultatene har Allison (2015) formulert en mer generell forståelse av teorien kjent som Thukydid's felle som sier: *«Thucydides trap refers to the natural, inevitable, discomboluation that occurs when a rising power threatens to displace a ruling power»* (Allison, 2018, s. xvi). Dette er en modell for å forutsi når krigføring er sannsynlig mellom to nasjoner, men også en måte å foreslå alternative løsninger for å forhindre krigføring. Hele poenget med å identifisere en felle er å unngå den (Allison, 2018).

Flere argumenterer for at bakgrunnen for handelskrigen mellom USA og Kina er kampen mellom landene for global økonomisk og teknologisk dominans (Moosa, 2020). Dr. Jiong Gong har utgitt flere bøker om relasjonen mellom USA og Kina og ifølge han står landene overfor en Thukydids felle som skiller seg fra andre tidligere historiske eksempler. Dette begrunner han blant annet med at en mulig bakgrunn for Trumps handelskrig var et stort skifte i USA sin Kina-politikk. Ifølge Gong oppdaget USA at Kina, som har verdier som USA tradisjonelt sett har funnet avskyelige, om noen år vil være en rikere, samt en mer teknologisk avansert nasjon enn USA. Dette har ført til konseptet om en økonomisk Thukydids felle, som kan ansees som en ny variant av den originale teorien til Thukydids. Årsaken til at det i USA-Kina relasjonen er snakk om en mulig økonomisk Thukydids felle, fremfor den tradisjonelle fellen er ifølge Gong på grunn av veldig sammenflettede og komplementære økonomiske egenskaper. Blant annet hevder han at Kina aldri kunne kommet seg dit de er i dag, hvis det ikke hadde vært for tilgang til Verdens handelsorganisasjon (WTO), samt det faktum at USA har åpnet dørene for Kina til det amerikanske markedet, og ikke minst amerikanske bedrifters investering i det kinesiske marked. Videre kan bruken av den økonomiske Thukydids felle forklares ved at handelskrigen manifesterer seg i økonomiske relasjoner mellom landene (Gong, 2018). Dette konseptet fremmes blant annet av Imad Moosa og forklares av han som noe som oppstår når en stigende økonomisk makt utfordrer hegemoniet til den sittende makten, og at dette videre fører til en handelskrig eller en annen form for økonomisk krig (Moosa, 2020).

2.3 Kompleks gjensidig avhengighet

2.3.1 Teoriens hovedtrekk

Teorien om kompleks gjensidig avhengighet er et liberalt konsept som ble utviklet på 1970-tallet av teoretikerne Robert Keohane og Joseph S. Nye (Keohane & Nye, 1977). De beskriver gjensidig avhengighet som situasjoner kjennetegnet av gjensidige effekter blant aktører i ulike land. Effektene omfatter blant annet transaksjoner av penger, mennesker, informasjon og teknologi på tvers av landegrensener (Keohane & Nye, 1989). I boken *Power and Interdependence* beskriver de en idealtypisk teori som bygger på forutsetninger om hvordan internasjonal politikk kan forstås, på linje med, men samtidig ulikt fra, realismen. I motsetning til realismens sterke fokus på stat, makt og konflikt, er fokuset i kompleks gjensidig avhengighet basert på tette bånd mellom statlige samt ikke-statlige aktører i internasjonal politikk, og betydningen av dette samspillet (Keohane & Nye, 1989). Selv om

Keohane og Nye (1989) anerkjente realismens fokus på militær styrke og maktbalanse, la de vekt på den økende graden av transnasjonale forbindelser, spesielt økonomiske forbindelser. Samtidig som teorien understreker den økende betydningen av internasjonale organisasjoner og multinasjonale selskaper, sies denne teorien å ha forutsett det som nå er kjent som globalisering (Rana, 2015). Fra et analytisk standpunkt kjennetegnes kompleks gjensidig avhengighet av tre antakelser. Den første antakelsen er forutsetningen om bruken av flere handlingskanaler som knytter uformelle bånd mellom styringseliter, ikke-statlige aktører og multinasjonale organisasjoner. I motsetning til realismens svake tiltro til internasjonale organisasjoners betydning, får disse institusjonene i liberalistisk tankegang en betydelig egentyngde i utforming av internasjonal politikk (Claes, Hveem, & Tranøy, 2019). Dette er i sterk kontrast til realismens syn på staten som den grunnleggende, enhetlige aktøren i internasjonal politikk. Den andre forutsetningen er fravær av sakshierarki. Med dette menes at den utenrikspolitiske agendaen ikke lenger primært dreier seg om sikkerhetspolitiske spørsmål. Kompleks gjensidig avhengighet innebærer at mellomstatlige forhold dekker et stadig større og bredere spekter av forhold. Dette kan være saker som dreier seg om blant annet energi, handel, klimautfordringer og menneskerettigheter. Den tredje forutsetningen er at betydningen av militær makt med tiden har avtatt som et resultat av gjensidig fordelaktige forhold, spesielt blant industrialiserte liberale stater. Ifølge Keohane og Nye (1989) anses ikke makt lenger for å være en hensiktsmessig måte å oppnå økonomiske mål ettersom effektene av militær makt for det meste er svært kostbare og usikre (Keohane & Nye, 1989).

2.3.2 Økonomi i kompleks gjensidig avhengighet

I akademisk forskning har den vanligste bruken av begrepet gjensidig avhengighet vært i økonomisk forstand, og refererer til den gjensidige avhengigheten til åpne markeder og ideen om komparative fordeler. I teorien gir åpne markeder muligheter for utenrikshandel og investeringer og oppmuntrer mottakerlandet til å gjøre det samme andre steder. Både i økonomisk og politisk forstand har gjensidig avhengighet fordeler og ulemper. En av de viktigste fordelene er at grupper finner ut at de har noe å vinne, ofte økonomisk, gjennom et gjensidig avhengig forhold. I tillegg mener noen at gjensidig avhengighet fører til samarbeid på andre områder. Den mest synlige ulempen er at det gjensidige forholdet inkluderer forestillingen om avhengighet, som betyr at hver gruppe gir fra seg en viss evne til å fullstendig kontrollere sine egne aktiviteter. Suvereniteten kan med andre ord avta. For

eksempel kan det bli vanskeligere å ta utenrikspolitiske beslutninger ved å stole fullstendig på egne nasjonale interesser (Rogerson, 2000).

Som en følge av økt globalisering ble de politiske økonomiene i verden gjensidig avhengige av hverandre samtidig som statenes interesser ble mer sammenfallende. Med økt handel og investeringer på tvers av landegrensene ble ett lands vekst også et gode for andre land. Dette betydde imidlertid at den enkelte stat ble mer sårbar og dermed mer motivert for samarbeid (Nye, 2020). Noen liberale teoretikere kobler sammen fred og frihandel ved at den gjensidige avhengigheten mellom stater gjør krig ulønnsomt og kostbart for den enkelte stat (Kalnes, Austvik, & Røhr, 2017). Oppsummert kan det sies at det er vekten som legges på internasjonale institusjoner og på den gjensidige avhengigheten, særlig gjennom økonomiske relasjoner, som skiller det liberale perspektivet fra realismen (Claes, Hveem, & Tranøy, 2019)

2.3.3 Maktbegrepet i kompleks gjensidig avhengighet

Sentralt i liberalistiske teorier er en aktiv avvisning av maktpolitikk og prioritering av samarbeid som omgår behovet for krigføring. I motsetning til realistisk teori, som antar at militær makt er, og bør være, det primære målet for politisk handling, mener liberalismen at makt bør måles gjennom statsøkonomier og politiske friheter. Richard Rosecrance har analysert effektene av økt gjensidig avhengighet med utgangspunkt i staters politikk. Historisk har stater søkt makt ved hjelp av militærmakt og territoriell ekspansjon. Derimot ser han i sin analyse at for industrialiserte land er imidlertid økonomisk utvikling og utenrikshandel mer tilstrekkelig og kostnadseffektivt for å oppnå internasjonal fremgang og velstand (Jackson, Sørensen, & Møller, 2019). Keohane og Nye (2012) tar også høyde for at kostnadene forbundet med bruken av militærmakt har steget betraktelig siden andre verdenskrig, samt at det ikke finnes noen garanti for at militære maktmidler er relativt mer kostnadseffektive enn økonomiske i et gitt tilfelle (Keohane & Nye, 2012). Samtidig kan det hevdes at økonomisk makt er vel så viktig som militær makt, siden økonomisk mektige stater om nødvendig kan omdirigere økonomiske ressurser til forsvarsbudsjettet. Videre skiller de mellom symmetrisk og asymmetrisk gjensidig avhengighet. Dersom to land er symmetrisk gjensidig avhengige av hverandre vil det være liten grunn for makt og innflytelse overfor den andre parten i forholdet. I et asymmetrisk forhold er den ene parten mer avhengig av forholdet enn den andre, og denne asymmetrien kan omsettes til makt i forhandlinger og ellers påvirke saker (Keohane & Nye, 2012).

3. Metode

3.1 Forskningsdesign

Et forskningsdesign er en grov skisse over hvordan en konkret undersøkelse skal utføres, og defineres av Yin som «*logikken som linker dataene man skal samle inn (og det som skal konkluderes) til studiens problemstilling*» (Ringdal, 2018, s. 114). Med andre ord vil et forhåndsbestemt forskningsdesign være et nyttig hjelpemiddel i arbeidet med innsamling, strukturering og analysering av teori og empiri. Forskningsdesignet i denne oppgaven er en casestudie med formål om å undersøke forholdet mellom USA og Kina, med utgangspunkt i den pågående handelskrigen. En casestudie egner seg til å besvare spørsmål om «hvordan» og «hvorfor» og vil dermed være et godt forskningsdesign i arbeid med vår problemstilling.

Noe av utfordringene med caselitteraturen er at det ikke finnes en allmenn enighet om hva en case er. Ulike forskere og disipliner bruker case og casestudie på ulike måter (Andersen, 1997). Statsvitenskapen har blitt mer teoretisk orientert de siste tre tiårene, og mange som driver med kvalitative metoder har begynt å tenke på en case som et eksempel på en teoretisk definert klasse av hendelser (Levy, 2008). George og Bennet (2005) bygger på denne konseptualiseringen og definerer en case som «*an instance of a class of events*» (George & Bennett, 2005, s. 17). John Gerring (2016) er også blant de som i sin definisjon betrakter en case som et utsnitt av en større klasse (Gerring, 2016). Casestudier som bygger på slike definisjoner søker å generalisere et fenomen, det vil si, en case er en case av noe, og resultatene av studien kan generaliseres til en større klasse av en case. En casestudie trenger imidlertid ikke alltid ha som formål å generalisere. Ifølge Jack S. Levy og Svein S. Andersen kan man skille casestudier fra hverandre ut fra typologi (Levy, 2008, Andersen, 1997). Levy fremhever blant annet ideografiske casestudier med et formål om å beskrive, forklare eller fortolke en bestemt case (Levy, 2008). Andersens (1997) betegnelse for en tilnærmet lik variant er kalt teoretisk fortolkende casestudie (Andersen, 1997). Oppgaven vår er et eksempel på en ideografisk casestudie hvor målet er å beskrive, forklare og tolke en enkeltcase som mål i seg selv. Intensjonen er dermed ikke å utvikle bredere teoretiske generaliseringer.

I studier hvor hensikten er å generalisere en case til en større klasse av case ville man naturligvis teste en teori. I vårt tilfelle anvender vi allerede etablerte teorier for å fortolke en case. Det teoretiske rammeverket som benyttes setter kriterier for hvilke aspekter av

empirien som anses som relevant. Det er imidlertid viktig å understreke at teoriene som brukes i oppgaven legger sterke føringer for studiens funn og konklusjoner. Det vil si at vi i arbeid med denne oppgaven legge større vekt på spesifiserte aspekter ved fenomenet og ignorerer andre. Teoriene blir derfor sentrale for hvilke konklusjoner som trekkes. Dersom vi hadde brukt andre teorier ville andre aspekter ved fenomenet vært i fokus. I en kompleks virkelighet vil det alltid være flere variabler som bidra til å forklare fenomenet, og slik er det også med denne casestudien.

Bakgrunnen for vårt valg av teorier er at realismen og teorien om kompleks gjensidig avhengighet på mange måter er motsatser av hverandre og dermed kan gi et nyansert bilde av handelskrigen. Realisme med sitt sterke fokus på maktpolitikk er godt egnet til å studere stormaktspolitikk. Med utgangspunkt i denne teorien er det grunn til å anta at USA som verdens eneste supermakt ikke vil ignorere en sterkt voksende stat, og det er derfor interessant å se hvilke reaksjoner Kinas vekst vekker hos USA. Samtidig har økt globalisering og tettere handelsrelasjon mellom USA og Kina gjort landene mer avhengig av hverandre. Det er nettopp dette som er kjernen i teorien om kompleks gjensidig avhengighet og som gjør at dette er en anvendbar teori for vårt formål. Gjennom å se på handelskrigen i lys av realismen og teorien om kompleks gjensidig avhengighet kan vi si noe om hvordan handelskrigen har utviklet seg og forsøke å konkludere med hvorvidt statene har falt i en økonomiske Thukydids felle.

3.2 Data og kilder

Oppgaven vår er i stor grad basert på sekundærkilder i form av faglitteratur, lærebøker og vitenskapelige artikler. Mye av inspirasjonen til oppgaven har vi fra Graham Allison's bok *Destined for War*. Studien, *The Harvard Thucydides's trap Project*, som presentert i boken, har fått blandet respons (Allison, 2018). Kritikken dreier seg i hovedsak om hvordan oldtidens statssystem skiller seg betraktelig fra dagens organisering av stater. I tillegg er vår forståelse av internasjonal politikk utvidet til å inkludere mer presise begreper om blant annet statssuverenitet, menneskerettigheter og rasjonalitet (Carvalho & Leira, 2020). Vi vil likevel hevde at Allison's refleksjoner om Thukydids felle inneholder elementer som kan brukes i vår analyse av handelskrigen. Dette begrunner vi ved å kombinere allment aksepterte teoretiske forutsetninger med empiriske betraktninger fra handelskrigen. Som nevnt har vi lagt til grunn konseptet om en økonomisk Thukydids felle. Denne varianten er ikke like godt

dekket i litteraturen, og det var derfor viktig for oss å sørge for at forfatterne besitter god nok kompetanse og kunnskap på feltet.

Litteraturen vi har anvendt for å dekke det teoretiske rammeverket baserer seg i stor grad på fagbøker og vitenskapelige artikler hentet fra anerkjente tidsskrifter. Realismen og kompleks gjensidig avhengighet er et omfattende tema, og vi har derfor sett oss nødt til å benytte flere kilder for å få god innsikt i hver av teoriene. I tillegg har Keohane og Nyes bok *Power and Interdependence* blitt utgitt i flere utgaver siden den først ble publisert i 1977.

Innsamlet empiri baserer seg for det meste på fagartikler, rapporter og nettbaserte nyhetsartikler. Ved å bruke slike kilder får vi en god kontekstforståelse og oversikt over de viktigste hendelsene i handelskrigen. I tillegg får vi gjennom fagartikler lest andre forskeres tolkninger og forklaringer. De nettbaserte nyhetsartiklene som brukes er hentet fra anerkjente mediehus for å sikre en viss grad av uavhengighet. En viktig begrunnelse for å bruke nyhetsartikler er at vi får inkludert de nyeste hendelsene som gjerne ikke er dekket i forskningsartikler.

3.3 Validitet og reliabilitet

Begrepene validitet og reliabilitet er utviklet innenfor kvantitativ forskning, og egner seg derfor ikke like bra for kvalitativ forskning. Ettersom studiens data i kvalitativ forskning i hovedsak baserer seg på tekstdata sikres validiteten gjennom en saklig og pålitelig tilnærming til innsamling og analysing av informasjon. Der hvor reliabilitet i kvantitativ forskning er opptatt av etterprøvbarehet av den empiriske analysen, er man i kvalitativ forskning mer interessert i studiens «konsistens» (Halvorsen, 2018).

Validitet viser til gyldigheten av studiens funn og beror på hvorvidt resultatene er akseptert som fornuftige av andre fagfolk. For å vurdere studiens validitet tas studiens metodikk og gjennomførelse i betraktning, samt om funnene kan konkluderes som troverdige. Vår studies validitet avgjøres ut fra om den innsamlede empirien er gyldig og relevant for problemstillingen. En utfordring knyttet til dette er at vi ikke har mulighet til å gjennomgå all tilgjengelig og relevant litteratur. Konsekvensen av dette kan i beste fall føre til et mangelfullt resultat, og i verste fall at den er ugyldig. I tillegg er det viktig å få frem at ettersom vi har valgt bestemte teorier for å tolke casen, er det gitt at fokuset legges på

teoretisk spesifiserte aspekter ved fenomenet, noe som fører til at andre aspekter blir ignorert. Til tross for dette anser vi at den mengden litteratur angående handelskrigen vi har gjennomgått gir oss god innsikt i temaet, og dermed sikrer god validitet. Reliabilitet handler som nevnt om studiens etterprøvbarehet, og kan være problematisk å vurdere for en casestudie ettersom vanlige metoder som oftest baserer seg på dokumentanalyser, observasjoner eller intervjuer. Resultatene våre tolkes av oss, og vil naturligvis bære med seg et preg av subjektiv forståelse, noe som vanskelig lar seg etterprøve. Derfor er vi transparente i valg av metode, samt at vi anvender korrekt kildebruk, og vi forklarer hvorfor valgte teorier benyttes. Derfor har vi også argument for vårt empirisk utvalg.

4. Empiri

4.1 USA som supermakt

Allerede da USA i 1776 erklærte seg som uavhengig fra den daværende stormakt Storbritannia, viste landet vilje som en fremvoksende stormakt. Den amerikanske uavhengighetserklæringen av 1776 bygget på tiltalende demokratiske verdier, og vekket interesse i flere land. Denne erklæringen kombinert med en sterk industrialisering skapte den såkalte “amerikanske drøm”, og førte blant annet til at 60 millioner immigrerte til USA i årene mellom 1820 og 1992 (Moen & Nordlie, 2020). I løpet av 18- og 1900-tallet utviklet landet en vilje til å bli en internasjonal stormakt, og viste dette i første verdenskrig hvor de styrket sitt militære omdømme og ble mer anerkjent som en voksende stormakt. Etter andre verdenskrig ble USA ansett som verdens mektigste land (FN-sambandet, 2021). Med denne posisjonen på den internasjonale arena begynte landet å iverksette sin form av en liberal verdensorden, basert på dekolonisering, multilaterale institusjoner, fri handel, og demokratiske idealer. Dette hadde en viss suksess, men ble i stor grad hindret av innmarsjen av den kalde krigen, som førte til en prioritering av mer militær strategiske tiltak. Senere, i kjølvannet av det amerikanske tapet i Vietnamkrigen, var det enkelte som hevdet at amerikansk makt var nedadgående. Dette viste seg veldig feil. Etter Sovjetunionens fall, reiste USA seg igjen som den dominerende makten i verden, og forfulgte videre den liberale agenda. Dette er utgangspunktet for den vestlige liberale verdensorden (Catley, 1997).

I senere tid har USA fremvist et manglende engasjement for å delta på den internasjonale arena. Deres voksende gjeld, kombinert med en relativt lav økonomisk vekst kan være med på å påvirke denne holdningen. Landet sliter blant annet med underfinansiering, nedslitt infrastruktur og et dårlig helse- og utdanningssystem (Melby, 2017). Amerika sine militære maktkapabiliteter er imidlertid i god forfatning, og landet har verdens største forsvarsbudsjett (Allison, 2018). Den tidligere amerikanske drømmen, som førte til masseimmigrasjon til landet, har tapt seg. Det er videre økende usikkerhet om hvorvidt USA ønsker å opprettholde sin posisjon som supermakt (Melby, 2017).

4.2 Kina som stormakt

Dagens moderne kinesiske samfunn er utviklet fra dynastier, familiestyrt velder som gikk fra generasjon til generasjon. Qing-dynastiet som falt i 1911 er det siste i en lang rekke dynastier og ga plass til republikken Kina. Årene frem mot 1949 var preget av maktkamp,

borgerkriger og store nasjonale omveltninger. 1. oktober 1949 erklærte Mao Zedong opprettelsen av Folkerepublikken Kina fra Den himmelske fredsplass og startet med det innføringen av kommunistiske prinsipper om økonomisk og sosial likhet. Kinas kommunistparti har siden styrt landet. Maos styre baserte seg på et mål om å etablere et klasseløst, kommunistisk samfunn etter den sovjetrussiske modellen. Etter Maos død i 1976, overtok Deng Xiaoping makten i 1978 og startet moderniseringen av landet. Gjennom en rekke reformer søkte Deng å gradvis innføre markedsøkonomien i Kina og landet har siden vært verdens største eksportør av industrivarer (Næringslivets Hovedorganisasjon, 2018). Dagens president, Xi Jinping kom til makten i 2013, og har videreført økonomiske markedsreformer, samt ført en åpen tilnærming til styringsreformer og en helhetlig nasjonal fornyelse under mottoet “den kinesiske drøm” (Journalen, 2015).

Ifølge John Ikenberry (2008) er Kina etter alle måleindikatorer en stormakt i ferd med å reise seg. Dersom Kina inntar rollen som regional hegemon kan dette true amerikansk globalt hegemoni. Følgene av dette kan i ytterste konsekvens være en ny stormaktskrig (Ikenberry, 2008). Vi har sett at Kina har hatt en rivende økonomisk utvikling de siste tretti år. Kinesiske initiativer som Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), Belt- and road initiative (BRI) og Made in China 2025 (MIC25) har skapt stor oppmerksomhet internasjonalt. I 2016 opprettet Kina AIIB som en konkurrent til Verdensbanken og Det internasjonale pengesynet med den hensikt å utvikle den asiatiske infrastrukturen som et grunnlag for økende eksport. I tillegg søker Kina å justere den økonomiske maktbalansen i verden ved å styrke sin nasjonale valuta sett opp mot dollaren. MIC25 er en nasjonal strategisk plan og hensikten bak prosjektet er å ta lederskap i den moderne økonomien med hovedfokus på innovasjon og ny teknologi. Det er pekt ut ti sektorer hvor Kina innen rimelig tid skal ta et internasjonalt lederskap. Intensjonen er at Kina skal bevege seg fra å produsere enkle og arbeidskrevende varer til fremstilling av avanserte produkter. Et viktig element i MIC25 er å bli mer selvforsynt og dermed mindre avhengig av andre lands teknologi. BRI (2013), også kalt «Den nye silkeveien» er en storsatsning fra Kina og ett av hovedelementene i Kinas stormaktsplaner for det 21. århundre. BRI handler først og fremst om å bygge infrastruktur og styrke Kinas økonomiske samarbeid med naboland, men prosjektet er i sum så omfattende at det likevel har store geopolitiske ringvirkninger (Næringslivets Hovedorganisasjon, 2018).

BRICS står for landene Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika. Forkortelsen er videre navnet på et omdiskutert samarbeidsforum mellom landene, som har blitt ansett som en utfordrer til det internasjonale politiske og økonomiske hegemoniet til vestlige stater. Dette er imidlertid en veldig mangfoldig gruppe, hvor Kina skiller seg sterkt fra de andre i forhold til økonomisk makt. Videre har landene få likheter i forhold til politiske systemer, verdier, prinsipper og interesser og dette har bidratt til skepsis knyttet til BRICS, samt at dette legger begrensninger på potensialet gruppen har i samarbeidsforum (Skjønberg & Eggen, 2022). Det kan fremstå som at BRICS-landene sine finansielle institusjoner er et forsøk på å unnslipe dominans fra Vestlige institusjoner, blant annet ved opprettelsen av AIIB. Likevel har gruppen slitt med å finne en troverdig rolle på den internasjonale arena. Dermed kan det hevdes at Vestlige land fremdeles legger frem modeller som er mer attraktive enn BRICS sine. Hvorvidt BRICS landene representerer en ekte utfordring mot den globale orden som per nå er dominert av vesten er omdiskutert (Petrone, 2019).

4.3 Handelskrigen mellom USA og Kina

En handelskrig er en økonomisk konflikt mellom to stater, og regnes vanligvis som en bivirkning av proteksjonisme. Et land som fører en proteksjonistisk handelspolitikk, søker å verne om eget næringsliv ved å begrense internasjonal handel. Det er også en metode som brukes for å balansere handelsunderskudd (Pilsborg, 2018). Handelskriger oppstår ofte når en stat beskylder en annen stat for å drive urettferdig handelspraksis som skader eget marked. I forsøk på å beskytte egen industri eller å skape arbeidsplasser pålegges en handelsbarriere. Handelsbarrierer forkommer i ulike varianter, men målet med barrierene er det samme, å redusere import. Når det andre landet gjengjelder med egne handelsbarrierer, er handelskrigen et faktum (Corporate Finance Institute, u.d.)

Starten på handelskrigen mellom USA og Kina var i 2018, da daværende president Trump iverksatte en handelspolitikk med sikte på å tvinge Kina til å legge om sin handelspolitikk. USA anklaget Kina for urettferdig handelspraksis og brudd på intellektuell eiendom. Kina derimot, hevder at USA bevisst forsøker å begrense kinesisk fremgang som en global økonomisk makt. Trump-administrasjonen trakk frem det økende handelsunderskuddet i Kinas favør, tyveri av intellektuell eiendom og tvungen teknologioverføring som begrunnelse for å innføre økte tollsatser på kinesisk import. Kina på sin side har bestridt amerikanske myndigheters proteksjonistiske politikk, og hevdet at USA ikke tar hensyn til

WTOs regler for «Most Favored Nations» (Nordin, Krishna, Ferrerira, & Hayato, 2020). Denne klausulen pålegger en handelsnasjon å behandle alle handelspartnere likt (The Investopedia Team, 2022).

Et viktig aspekt å inkludere er at den amerikanske nasjonale sikkerhetsstrategien i 2017 uttalte at de anerkjenner Kina som en strategisk og økonomisk rival. Kort tid etter denne uttalelsen konkluderte The Office of the United States Trade Representative (USTR) med at overfloden av billig stål- og aluminiumimport kompromitterte innenlands produksjon og USAs nasjonale sikkerhet. Dette ga president Trump tillatelse til å iverksette mottiltak, og innen mars 2018 var det innført omfattende tollsatser på varer fra alle unntatt en håndfull handelspartnere (Nordin, Krishna, Ferrerira, & Hayato, 2020).

I januar 2020 signerte USA og Kina en avtale i det som ble omtalt som første fase av en handelsavtale. Denne avtalen medførte en viss våpenhvile. Kina forpliktet seg til å øke importen av amerikanske varer til en verdi av over 200 milliarder dollar i løpet av de neste to årene. Status så langt viser at Kina kun har kjøpt 57% av hva de har forpliktet seg til. USAs handelsutsending Katherine Tai uttrykte i sin tale om samarbeid med allierte i handelskonkurranse med Kina at «*Washington vil bruke den fulle bredden av tilgjengelige verktøy, samt utvikle nye metoder som trengs for å forsvare USAs økonomiske interesser mot skadelig praksis*» (NTB, 2021, avsnitt 4). Enkelte økonomer forventer at Biden-administrasjonen vil opprettholde presset Trump la på Kina, som en følge av misnøye med USAs handelsunderskudd, sams Kinas subsidier og ordninger for å bringe utenlandske selskaper og teknologi til landet (NTB, 2021).

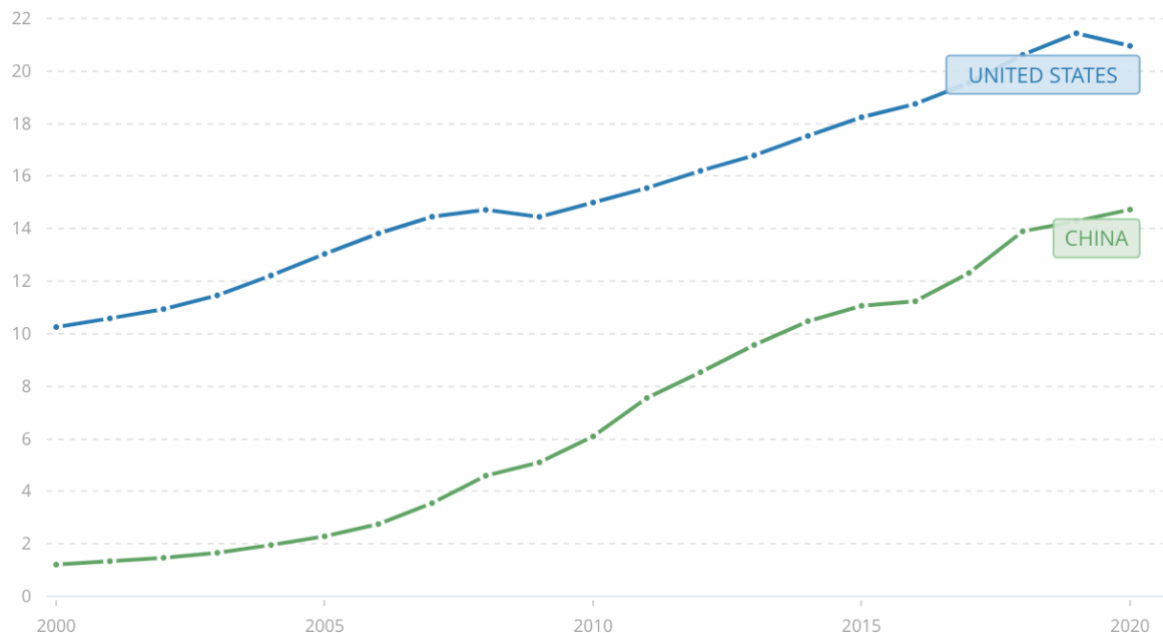
4.4 Økonomisk styrke

Det finnes flere ulike måter å måle et lands økonomisk styrke på. En av de vanligste metodene er å måle bruttonasjonalprodukt (BNP). Tar man utgangspunkt i BNP har Kina, til tross for en enorm vekst de siste årene, fremdeles ikke forbigått USA som verdens største økonomi (Nye, 2020). Det er imidlertid uenighet om hvorvidt denne måleenheten er den beste måten å rangere nasjoners økonomier etter, og selv om BNP er en utbredt måleenhet gir den alene ikke et helhetlig bilde av tilstanden til et lands økonomi (The Investopedia Team, 2022). Blant annet har Det Internasjonale Pengefondet (IMF) valgt å legge til grunn BNP justert for kjøpekraftsparitet (KKP) i sin beregning av Kinas og USAs økonomier

(Allison, 2018). Dette er en anerkjent målemetode for å sammenligne økonomisk produktivitet og levestandard mellom ulike land.

For å illustrere den økonomiske styrken til USA og Kina har vi laget to grafer ved hjelp av tall fra Verdensbanken. Dette illustrerer blant annet at spørsmålet om økonomisk styrke ikke har ett fasit svar. Avhengig av hvilke måleenheter man anvender, vil man kunne få ulike svar, og det er også umulig å avgjøre hvilken måleenhet som er den «rette». Grafene vi anvender, som er laget med tall fra Verdensbanken, samt laget i deres eget nettbaserte program, fremlegger tallene i trillioner. Én trillion tilsvarer én billion her i Norge.

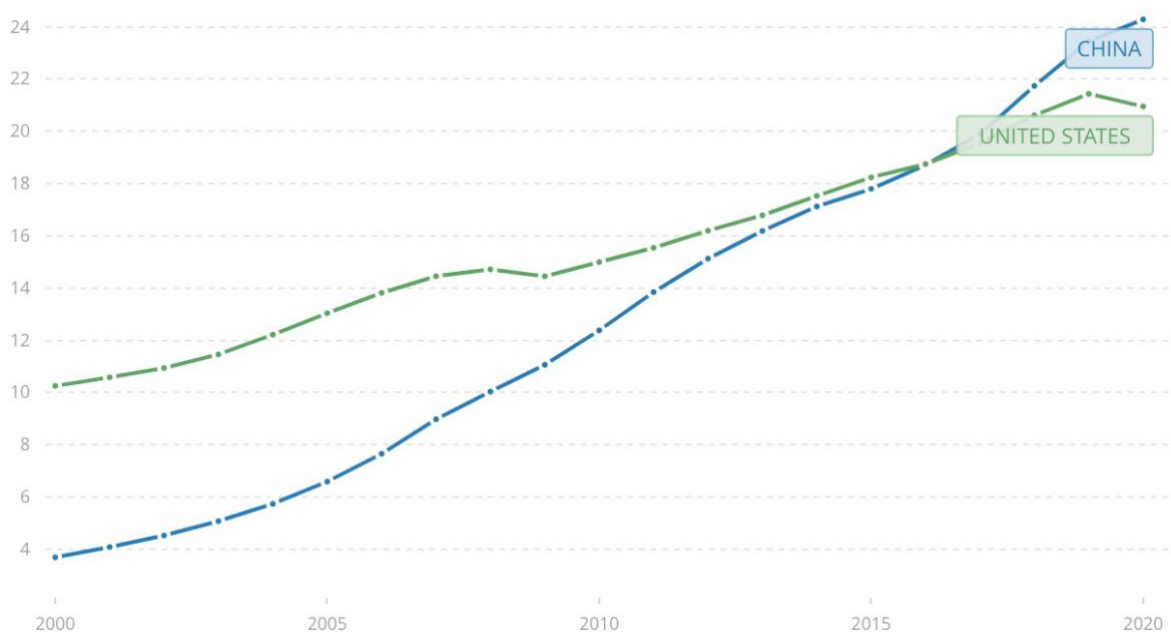
Figur 1 viser USA og Kina sin BNP målt i nåværende US dollar kurs i et linjediagram som strekker seg over årene 2000 til 2020. Figuren viser at USA innehar en større BNP enn Kina. Både USA og Kina sin BNP har økt siden 2000. Det amerikanske BNP har doblet seg over disse 20 årene, fra 10,25 billioner til 20,95 billioner. Den kinesiske BNP har imidlertid blitt multiplisert 12 ganger siden 2000, fra 1.21 billioner til 14,72 billioner (The World Bank, 2022).

Figur 1: USA og Kina sin BNP målt i current US\$. Data fra World Bank national accounts data og OECD National Accounts Data Files

Figur 2 viser USA og Kina sin BNP justert for KKP målt i nåværende internasjonal dollar kurs, igjen i et linjediagram som strekker seg fra år 2000 til år 2020. Figuren viser at Kina i

2017 hadde forbigått USA i forhold til BNP justert for KKP. I 2017 hadde Kina en BNP justert for KKP på 19,89 billioner, mens USA hadde en BNP justert for KKP på 19,54 billioner. Siden den gang har Kina fremdeles økt i større grad enn USA, og i 2020 hadde Kina en BNP justert for KKP på 24,28 billioner, mens USA har en BNP justert for KKP på 20,95 billioner. Figuren viser også at USA faktisk hadde en nedgang fra 2019 til 2020, mens Kina fremdeles økte. Videre ser man tydelig at landene i 2000 hadde veldig ulike utgangspunkt, hvor Kina hadde en BNP justert for KKP på 3,69 billioner i forhold til USA sin BNP justert for KKP som samme år lå på 10,25 billioner (The World Bank, 2022).

Figur 2: USA og Kina sin BNP justert for KKP i current international \$. Data fra International Comparison Program, World Bank, World Development Indicators database, World Bank, Eurostat-OECD PPP Programme

4.5 Internasjonale organisasjoner og avtaler

Selv om verdenssamfunnet i stor grad kan betraktes som anarkisk, eksisterer det likevel internasjonale bestrebelser på å opprettholde verdensfred og sikre en viss stabilitet i det internasjonale politiske systemet. Internasjonale organisasjoner endrer ikke anarkiets tilstand, men det er en utbredt oppfatning at etablerte institusjoner bør være ansvarlige for opprettholdelsen av internasjonal fred og stabilitet, det være seg økonomisk, sosialt eller politisk. Samtidig bør de handle etter det internasjonale samfunnets felles interesser (Ozkan

& Cetin, 2016). Cox og Jacobsen (1972) definerer internasjonale organisasjoner som «*a system of interaction including all those who directly participate in decisions taken within the framework of the organization, and in addition all officials and individuals who in various ways actively determine the positions of the direct participants*» (Ozkan & Cetin, 2016, s. 87). Rochester (1986) bemerker at «*international organization can be viewed as the set of instruments for making and implementing “transnational policy” or “international public policy” rather than merely as a patterned set of international interactions*» (Ozkan & Cetin, 2016, s. 87).

De Forente Nasjoner (FN) er verdens eneste institusjon med universelt medlemskap og oppstod som et resultat av et ønske om en arena hvor nasjonalstater kunne samhandle og løse tvister på et fredelig vis. FN er også en arena der folkerett blir både laget, samt håndhevet. Folkeretten er en del av internasjonal rett. Etter folkeretten kan ikke et land fritt kan invadere ett annet land. Reglene i folkeretten kan deles inn i internasjonale avtaler og sedvanerett. Folkeretten er rettsregler som regulerer forhold på det internasjonale plan (United Nations, u.d.). Folkeretten defineres som «*de formaliserte og uformaliserte regler som regulerer forholdet mellom stater og dermed skaper institusjonalisert orden*» (Kalnes, Austvik, & Røhr, 2017, s. 68). Suverenitetsprinsippet kan imidlertid føre til en viss svakhet for folkeretten, da alle stater på bakgrunn av dette prinsippet er suverene og kan bestemme fritt over seg selv, og dermed kan de ikke bli styrt av andre mot sin vilje. Dermed har stater sin fulle rett til å ikke ratifisere internasjonale avtaler. Det eneste organet i verden som kan gjøre unntak i forhold til dette er FNs sikkerhetsråd. Regler for krigføring er kalt krigens folkerett, og er en egen gren av folkeretten. Målet med disse reglene er å hindre at krig fører til unødvendig lidelse (FN-sambandet, 2022).

Verdens Handelsorganisasjon (WTO) er en mellomstatlig organisasjon etablert i 1995. Dette er den eneste globale organisasjonen som lager handelsregler mellom nasjoner. Kjernen i organisasjonen er avtalene deres som er forhandlet frem og signert av en rekke av verdens handelsnasjoner, og som så er ratifisert av deres respektive parlamenter. USA har vært medlem av WTO siden 1995, mens Kina ble offisielt medlem i 2001. (The World Trade Organization, u.d.)

Innenfor realistisk teoritradisjon har ikke internasjonale organisasjoner en avgjørende rolle i utformingen av internasjonal politikk. Tvert imot tilegnes organisasjonene kun status

dersom de er hensiktsmessige for de mektigste statene (Claes, Hveem , & Tranøy, 2019). Internasjonale organisasjoner er dermed ifølge realister kun betydningsfulle i kraft av å være verktøy for mektige stater. Her skiller liberalismen seg drastisk fra realismen, da liberalismen legger stor vekt på de internasjonale institusjonene, samt den gjensidige avhengigheten særlig innen økonomiske relasjoner (Claes, Hveem , & Tranøy, 2019).

5. Diskusjon

Oppgaven søker svar på problemstilling om hvordan teoriretninger innen internasjonal politikk kan brukes for å forstå og forklare handelskrigen mellom USA og Kina. Det er ikke tilstrekkelig å kun anvende én teoriretning for å forstå og forklare dette fenomenet, det er heller ikke et fasitsvar da disse kun er redskaper for økt forståelse. Vi mener imidlertid at man kan oppnå en bedre forståelse av situasjonen, ved å se på teorien om kompleks gjensidig avhengighet og realismen, da disse to ulike teoriretningene hver for seg kan forklare ulike aspekter.

5.1 Handelskrigen i lys av realismen

Realister hevder at det internasjonale samfunn er et anarki bestående av suverene stater som verner om sin egen suverenitet og uavhengighet. Innenfor dette samfunnet er det en konstant risiko for konflikt og krig. Likevel, er det et faktum at vi har internasjonale organisasjoner og internasjonale avtaler mellom land, som til en viss grad legger føringer på det internasjonale samfunn ved hjelp av ulike virkemidler. Blant annet er FN, som nevnt, en stor aktør. Til tross for dette, kan avtaler brytes og den reelle makten til internasjonale organisasjoner er diskuterbar. Det finnes flere eksempler på at land går imot, eller ikke følger, internasjonale avtaler de selv har ratifisert. Eksempelvis invaderte USA Irak i 2003, med støtte fra 48 land, deriblant Storbritannia. USA fikk ikke godkjenning fra FNs sikkerhetsråd til å utføre denne invasjonen, og den var dermed ulovlig. Daværende generalsekretær i FN, Kofi Annen, sa at dette var en invasjon som var i brudd med FN-pakten, samt i strid med folkeretten (FN-sambandet, 2022). Dermed kan man hevde, at tross organisasjoner og avtaler, er det internasjonale samfunnet fremdeles et anarki i konstant risiko for konflikt og krig, i samsvar med et realistisk perspektiv. Videre vil en realist hevde at internasjonale organisasjoner kun er betydningsfulle som verktøy for stormaktene, og ikke mer. Dermed har ikke en internasjonal organisasjon, eller avtale, en kraft i seg selv, og vil ikke kunne hindre en mulig krig dersom stormaktene ikke er enig i dette.

Videre, innenfor et realistisk perspektiv blir internasjonale økonomiske relasjoner ansett som et null-sum-spill. Dermed er ikke Kina sin fremgang positivt for USA, heller et tap. Dermed fremstår det som rasjonelt å gå til angrep på deres økonomiske fremgang, med de midler USA har for å gjøre dette. På bakgrunn av dette var valget om å starte en handelskrig med Kina, et rasjonelt valg innenfor realismen. Valget kan også videre betegnes som rasjonelt på

bakgrunn av at realismen, fremfor alt, er maktpolitikk. Det kan dermed ansees som rasjonelt av USA å agere mens de fremdeles er overlegne, og da fremdeles har makten i stor grad.

Man tenderer innenfor den realistiske teoriretningen, å se historien som repetitiv. Er det noe historien har vist oss så er det at raske omveltninger av maktbalanse mellom rivaler kan resultere i et repetitivt mønster av krig og forsoning. Det er jo i bunn og grunn dette Thukydids advarer oss mot, og som Allison har vist at har skjedd i 12 av 16 tilfeller i Harvard studien. Med dette i minnet, kan vi videre påpeke hvordan det er et faktum at maktbalansen mellom USA og Kina stadig er i endring, noe som vekker stor oppmerksomhet internasjonalt. Kina, med sin voldsomme vekst, har med sine interesser og sin innflytelse på den internasjonale arena hatt en betydelig innvirkning på den globale orden. Blant annet hevdet Singapore sin tidligere statsminister, Lee Kuan Yew, følgende; «*The size of China's displacement of the world balance is such that the world must find a new balance in 30 to 40 years. It is not possible to pretend that this is just another big player. This is the biggest player in the history of man*» (Kristof, 1993, s. 74). Denne enorme veksten har også skjedd raskt, som vist i figurene våre. Den amerikanske nasjonale sikkerhetsstrategien fra 2017 anerkjenner til og med offentlig Kina som en strategisk og økonomisk rival. Dermed kan det hevdes at det ikke er en fungerende maktbalanse mellom statene, og ifølge realistene er fred og stabilitet helt avhengig av en maktbalanse mellom de sterkeste statene. Flere, blant annet Allison, argumenterer for at dersom USA og Kina ikke når denne maktbalansen, vil de muligens havne i det vi kan kalle den tradisjonelle Thukydids felle, og da en tradisjonell krig.

Flere hevder at handelskrigen lansert av USA med Trump administrasjonen var et rasjonelt svar på Kina sin økende økonomiske makt. Dette hevdes blant annet på bakgrunn av at hensikten bak handelskrigen sies å være å bruke krigen til å omskrive reglene, samt tvinge Kina til å åpne markedet ytterligere for amerikanske firmaer. Videre skal en annen hensikt være å tvinge Kina til å forlate urettferdig praksis slik at USA kan konkurrere med Kina på like vilkår (Nordin, Krishna, Ferrerira, & Hayato, 2020). Et åpenbart motargument er at det ofte hevdes at det ikke er noen virkelige vinnere i en handelskrig. Dermed fremstår det som usannsynlig at USA vil oppnå sine mål med denne handelskrigen, samt at den kan trekke over lengre tid. Handelskrigen vil også påføre store økonomiske konsekvenser for begge parter. Til tross for store mulige ulemper med handelskrigen vil nok likevel en realist hevde at dette er en nødvendighet for å gjenopprette maktbalanse, før situasjonen eventuelt kan føre til en tradisjonell krig mellom landene som vil ha enda større konsekvenser.

5.2 Offensive og defensive realister

Dersom landene hadde havnet i en tradisjonell krig med bruk av vold og våpen, hadde dette trolig ført til stor mangel av nasjonal sikkerhet. Defensive realister mener at stater er opptatt av å maksimere sikkerhet, og vil dermed være forsiktige, samt ikke ty til makt med mindre de opplever seg som truet (Lobell, 2017). I samsvar med defensive realister vil vi kunne hevde at USA sin økonomiske opprustning i handelskrigen er rasjonell på bakgrunn av deres egne økonomiske sikkerhet. Dette vil i stor grad samsvare med Thukydid's felle. Det er imidlertid et viktig aspekt at landet ikke tyr til makt med mindre de føler seg truet. Videre er det rimelig å anta at USA vil føle seg truet av Kina sin vekst, og det er dermed mulig å se på USA sitt valg om å anvende økonomiske virkemidler mot Kina som maksimering av egen sikkerhet.

Offensive realister, derimot, hevder at stater søker å maksimere makt. Derfor vil de kontinuerlig være på jakt etter muligheter for å tilegne seg mer makt, samt vil de være villige til å bruke makten de allerede har for å kunne skaffe seg mer (Lobell, 2017). Dette gjør det påfallende å diskutere hvorvidt Kina kan regnes som en slik offensiv realist i forhold til økonomisk makttilegning, eller om de kun ønsker velstandsøkning for landet sitt og befolkningen, uten baktanker. Dette mener vi at det ikke er mulig å finne et klart svar på. Kina sine uttalelser og handlinger internasjonalt, samsvarer ikke alltid. Eksempelvis har Xi Jinping uttalt seg om at landet kun søker harmoni, og velstandsøkning for befolkningen, men samtidig utfører Kina som nevnt store prosjekter som den nye silkeveien som gir Kina muligheter for betydelig makt over landene involvert i prosjektet (Gracie, 2015). Det er dermed sannsynlig at det kun er Kina selv som vet deres egne sanne intensjoner. John Mearsheimer, en kjent offensiv realist og statsviter, hevder at det er uunngåelig at Kina og USA blir motstandere, på bakgrunn av at nettopp alle stater søker å maksimere egen makt. (Zhao & Liu, 2010). Videre hevder Mearsheimer at; *“Although the intensity of their competition waxes and wanes, great powers fear each other and always compete with each other for power, which means gaining power at the expense of other states”* (Zhao & Liu, 2010, s. 6). For en offensiv realist vil det dermed være tydelig at Kina er en stat som ikke er redd for å bruke makten de allerede har for å skaffe seg mer, samt at de kontinuerlig er på utkikk etter makt. Dermed vil det være rasjonelt for USA å føle seg truet av dette, og utføre tiltak.

5.3 Økonomisk Thukydid's felle

I den peloponnesiske krig, som skildret av Thukydid, skapte Athens vekst en frykt hos spartanerne og drev dem til krig. Sparta hadde blitt vant til sin posisjon som den dominerende makten over lang tid. Dermed håndterte spartanerne det dårlig at Athens selvtillit vokste i takt med deres nye krav om respekt, samt forventninger om at ordninger skulle reflektere de nye maktrealitetene som utfoldet seg. Ifølge Thukydid, var dette naturlige reaksjoner på skiftet som foregikk (Allison, 2018). Man kan her trekke sterke linjer til situasjonen mellom USA og Kina, hvor USA over lengre tid har innehatt posisjonen som supermakt, og i stor grad har dominert på den internasjonale arena. Videre har Kina hatt en enorm økonomisk vekst, og økt selvtillit på den internasjonale arena, og har søkt om innpass på flere internasjonale områder, som tyder på at Kina har forventninger til at de internasjonale ordningene skal reflektere deres nye posisjon.

Ved å følge samme tankegang kan vi argumentere for at USA, som fremdeles kan regnes som overlegen, ser seg nødt til å agere mens de fremdeles har mulighet til å «vinne». Det er imidlertid ikke snakk om tradisjonell krigføring i situasjonen mellom USA og Kina, slik som i den peloponnesiske krig. Dette kan ha flere ulike forklaringer, hvorav den mest åpenbare vil være forskjellen av organiseringen av statssystemer, da vi i dag lever i et helt annet samfunn enn under den peloponnesiske krig. Under den peloponnesiske krig hadde det eksempelvis trolig ikke begrep om suverenitet, internasjonale organisasjoner og andre aspekter som vi har i dag. Flere internasjonale organisasjoner arbeider strategisk for å opprettholde fred, slik som FN, og det vil ha en viss effekt. En annen forklaring kan fremvises ved hjelp av Lee Kuan Yew, som så på ideen om maktbalanse som fundamentalt for å forstå forholdet mellom nasjoner, noe mange realister vil være enig i. Likevel har han funnet det nødvendig å spesifisere dette dersom det skal gjelde for det tjuetførste århundret ved å hevde følgende; «*In the old concept, balance of power meant largely military power. In today's terms, it is a combination of economic and military, and I think the economic outweighs the military*» (Allison, 2018, s. 20). Videre er det også et faktum at konflikten mellom USA og Kina primært omhandler økonomiske aspekter, noe som også kan forklare hvorfor en handelskrig er situasjonen vi befinner oss i nå. Det må med den tankegangen kunne hevdes at dersom du blir truet med økonomisk styrke, at det er logisk å svare med økonomiske styrken. Dermed kan vi hevde at den pågående handelskrigen mellom USA og Kina kan ansees som et resultat av Kina som utfordrer det økonomiske hegemoniet til USA,

og ved den logikken kan vi videre hevde at landene allerede har falt i den økonomiske Thukydids felle, med tanke på situasjonen landene befinner seg i.

Et spennende aspekt med den økonomiske Thukydids felle, er møtepunktet hvor liberalismens tankegang til en viss grad møter realisme. Dette skjer basert på at liberalistisk tankegang ved kompleks gjensidig avhengighet hevder at tradisjonell krigføring er dyrt, og at det dessuten ikke er noen garanti for at man får gjennomslag for det man ønsker med militær krigføring. Det kan hevdes at ingen krig, hverken økonomisk eller militær, kan gi noen garanti for ønsket utfall. Det regnes likevel som bedre med en økonomisk krig, enn en tradisjonell krig innenfor liberalismen. Dermed underbygger liberalisme denne realistiske teorien, på bakgrunn av gjensidig avhengighet. Videre, argumenterer blant annet Jiong Gong, for at denne gjensidige avhengigheten er det som kan få landene ut av fellen. Han hevder nemlig at «*there is hope of escaping this trap if both corporate China and corporate America find ways to coexist and engage in a coopetition relationship*» (Gong, 2018, s. 117).

5.4 Handelskrigen i lys av teorien om kompleks gjensidig avhengighet

I sin tale i Seattle i 2015 sa Xi Jinping at: «*There is no such thing as the so-called Thucydids trap in the world. But should major countries time and again make the mistakes of strategic miscalculations, they might create such traps for themselves*» (Gracie, 2015, avsnitt 9). Xi er med andre ord klar på at han ikke anerkjenner faren som Allison (2018) presenterer sin bok *Destined for War*. Han advarer derimot at dersom stormakter gjør strategiske feilberegninger i sin utenrikspolitikk kan de risikere å lage en slik felle dem selv. Her kan vi trekke paralleller til Nyes advarsel mot at USA må unngå overdreven frykt for Kinas økonomiske vekst. Han hevder at overdreven frykt kan føre til feilberegninger i utenrikspolitiske saker, som videre kan eskalere til unødvendig konflikt (Nye, 2020). Kinas retorikk er «fredelig vekst» og det dominerende synspunktet er at de selv drar nytte av den økonomiske globaliseringen og det etablerte internasjonale systemet. Av den grunn er det avgjørende for kinesiske myndigheter å opprettholde et samarbeidspartnerskap med USA og sikre stabilitet i det internasjonale systemet. Kina respekterer USA som garantist for internasjonal orden og har ingen ambisjoner om å søke hegemoni eller utfordre dynamikken i det eksisterende rammeverket for det internasjonale systemet (Yue, 2008).

Ifølge statsviter og USAs tidligere utenriksminister Henry Kissinger er det en stor mulighet for gjensidig fordelaktig samarbeid mellom USA og Kina. I sin bok *On China* beskriver Kissinger et scenario omtalt som «Pacific Community», et konsept om et stillehavssamfunn som kan reflektere realiteten om USAs tilstedeværelse i Asia og samtidig inkludere Kinas ønske om økt global innflytelse (Subramanian, 2012). Med dette argumentet prøver Kissinger å balansere amerikanske strategiske forventinger mot forventningene til fremvoksende nasjonalistiske kinesere. Videre erkjenner Kissinger at en mer sannsynlig utvikling i relasjonen mellom USA og Kina er det han kaller «co-evolution», som innebærer at begge land forfølger sine nasjonale målsettinger, samarbeider der det er mulig, og regulerer forholdet for å minimere konflikt (Subramanian, 2012). Dette tar oss videre til spørsmålene om økonomisk gjensidig avhengighet og endringene i relasjonen mellom USA og Kina som et resultat av det økende samspillet mellom dem.

Ved å trekke frem de tre hovedkarakteristikkene ved kompleks gjensidig avhengighet identifisert av Keohane og Nye (1989) i *Power and Interdependence*, kan vi underbygge påstanden om at USA og Kina har falt i en økonomisk Thukydids felle. Kompleks gjensidig avhengighet fremmer ikke bare samarbeid, men genererer også konflikt (Nye, 2020). USA og Kina har utviklet flere kanaler for interaksjon, og dermed begrenset myndighetenes kontroll over utenriksrelasjoner (Nye, 2020). Til tross for Beijings autoritære styresett, må myndighetene ta i betraktning ulike nasjonale og internasjonale interessegruppers standpunkter når de tar beslutninger som gjelder utenrikspolitiske spørsmål. Et utvidet antall kommunikasjonskanaler bidrar også til at de bilaterale båndene er mye mer holdbare. Internasjonale organisasjoner har fått økt betydning for staters utenrikspolitikk. Samtidig ser vi at mektige stater som USA har manøvrert disse arenaene i deres favør. Blant annet har USA trukket seg fra Kyoto-protokollen, ikke undertegnet konvensjonen om Straffedomstolen og omgått FNs regler i invasjonen av Irak. Dette tyder på ineffektivitet fra internasjonale organisasjoner. Men faktum er at internasjonale organisasjoner ikke er irrelevant, de er effektive bare når stormakter bestemmer seg for å bruke disse som verktøy for samarbeid (Rana, 2015). I motsetning til realismens sentrale fokus på maktbalanse, er den mellomstatlige agendaen preget av et mangfold av ulike saker som ikke er ordnet i stabile hierarkier, men gjenstand for avveininger. Utenrikspolitikken kjennetegnes ikke lenger bare av sikkerhetspolitiske spørsmål. USA og Kina har utviklet overlappende interesser. Blant annet når det gjelder å opprettholde regional og global fred og sikkerhet. Videre ved håndtering av klimaendringer, handel og investeringer, samt andre forhold som

påvirker internasjonal politikk. Det er derfor hensiktsmessig for de to statene å kunne inngå kompromisser og oppnå samarbeid for å håndtere den komplekse relasjonen. Selv om det ikke kan konstateres at militær styrke i noen grad er irrelevant i forholdet mellom USA og Kina, slik Keohane og Nye (1989) fremhever i teorien om kompleks gjensidig avhengighet er det rimelig å hevde at USA-Kina-forholdet kan betraktes i videre forstand enn deres militære forhold (Keohane & Nye, 1989). I den moderne gjensidige avhengige verden er ikke militær konfrontasjon et foretrukket alternativ, men kan benyttes som et virkemiddel for å presse en svakere aktør for å få politiske mål oppfylt (Rana, 2015).

Samlet sett kan man hevde at den gjensidige avhengigheten mellom USA og Kina har blitt en dynamisk drivkraft for stormaktssamarbeid. Samtidig har den gjensidige avhengigheten resultert i et ambivalent forhold. På den ene siden fører tettere politiske, sikkerhetsmessige og økonomiske bånd til økt samarbeid, og dermed stabilitet på den internasjonale arena. På den andre siden skaper kompleks gjensidig avhengighet også sensitivitet og sårbarhet for hvert av landene. Sentralt i globaliseringen er en rekke grenseoverskridende krefter og prosesser som reduserer nasjonal kontroll over hva som skjer innenfor nasjonale grenser og som fører til at landene implisitt fraskriver seg litt av sin suverenitet (Nye, 2020).

Det faktum at USA valgte en handelskrig kan forklares med at dette var den billigste måten for USA å gå til angrep mot Kina på. David Uren hevder blant annet at «*the use of economic coercion has become much more frequent over the past three years. The Trump administration has seen it as a cheaper alternative to military intervention...*» (Uren, 2020, s. 5). Videre, ifølge Uren, gikk Donald Trump før valget i 2016 ut og uttalte seg om at tradisjonell krig ikke vil være hans første instinkt, men heller økonomiske virkemidler ettersom; «*financial leverage and sanctions can be very persuasive - but we need to use them selectively and with total determination*» (Uren, 2020, s. 9). Videre kan det hevdes at det globale handelsmiljøet tilrettelegger for land å bruke handel som et våpen (Uren, 2020). Dette kan blant annet begrunnes ved at vi empirisk ser stadig økt bruk av økonomiske virkemidler, samt at dette kan hevdes å være en mer legitim maktbruk enn eksempelvis våpen og tradisjonell krigføring. Dette kan begrunnes med internasjonale avtaler og organisasjoner i stor grad setter en stopper for hva man kan utføre legitimt i tradisjonell krigføring, uten å miste eventuelt omdømme på den internasjonale arena.

6. Konklusjon

I denne oppgaven har vi forsøkt å svare på følgende problemstilling: «*Hvordan kan man forstå og forklare utgangspunktet for handelskrigen mellom USA og Kina med utgangspunkt i teoriretninger innenfor internasjonal politikk, og kan det hevdes at landene har falt i en økonomisk Thukydids felle?*». For å kunne svare på dette har vi anvendt teoriene realisme og kompleks gjensidig avhengighet. Spesielt interessant var det å fordype seg i det litt mindre kjente konseptet om en økonomisk Thukydids felle for å kunne avgjøre hvorvidt det kan sies at landene allerede befinner seg i en slik situasjon.

Realismen med sin kjerne i stormaktspolitikk, makt og sikkerhet egner seg godt som grunnlag for å forklare hvorfor USA betrakter Kinas vekst med skepsis og frykt. Ifølge denne teorien fremstår det som rasjonelt at USA reagerer med økte tollsatser, og med det starter en handelskrig. I et realistisk perspektiv vil den utfordrede stormakt se seg nødt til å agere mens den fremdeles er overlegen, slik USA i mange henseender fremdeles er i dag. Vi hevder imidlertid at situasjonen best kan forklares ut fra karakteristikene av en økonomisk Thukydids felle, hvor det legges vekt på en konfliktsituasjon mellom to stormakter som utspiller seg på det økonomiske feltet. For å underbygge denne påstanden valgte vi å supplere med det liberale konseptet om kompleks gjensidig avhengighet. Med utgangspunkt i dette perspektivet forstås verden bestående av gjensidig avhengige stater, spesielt i økonomisk forstand. USA og Kinas relasjon har siden den kalde krigens slutt blitt stadig tettere. Med internasjonale organisasjoners nærvær og innflytelse, samt bindende avtaler, legges det begrensninger på myndighetenes beslutningsrom. Det fremstår av den grunn som at det fra USAs side var økonomiske virkemidler som skulle bli deres «våpen» i kampen om økonomisk hegemoni.

Sammenlagt konkluderer vi dermed med at det er realismen som overordnet forklarer konfliktbildet mellom USA og Kina, og at landene nå befinner seg i en situasjon slik beskrevet i konseptet om en økonomisk Thukydids felle. Likevel kan forståelsen av handelskrigen ytterligere utvides og forklare kompleksiteten i relasjonen mellom dem når vi legger til elementene fra kompleks gjensidig avhengighet.

7. Forslag til videre forskning

Med utgangspunkt i studiens funn, vil vi avslutte med en refleksjon over hva som kunne vært interessant å forske videre på. I denne studien har vi anvendt realisme og teorien om kompleks gjensidig avhengighet for å undersøke forholdet mellom USA og Kina, og hvordan handelskrigen kan forstås i lys av disse teoriene. Vi ble imidlertid gjort oppmerksomme på at disse teoriene er utviklet av forskere bosatt i den vestlige delen av verden og dermed preges av vestlige normer og verdier. Kina skiller seg på mange måter fra vestlige land i sine historiske, kulturelle og sosiale henseende. Det er dermed påfallende å spørre seg hvorvidt disse teoriene er gode nok til å analysere land i den østlige delen av verden. Det kunne derfor være interessant å utføre en studie med den hensikt å utlede nye teorier som tar utgangspunkt i asiatiske kultur.

Videre kunne det være interessant å fordype seg i teorien om kompleks gjensidig avhengighet med et formål om å undersøke hvorvidt vi kan forvente oss et konfliktbilde som i større grad preges av økonomiske virkemidler fremfor konvensjonell krigføring. Ved å gå historisk til verks å analysere tidligere kriger og konflikter kunne man ha sett om det foreligger en utvikling med økt bruk av økonomiske sanksjoner. Spesielt interessant hadde det vært å avgrense dette til BRICS-landene ettersom dette er land med voksende økonomier og som knytter tettere bånd gjennom handel og investeringer.

Innledningsvis nevnte vi også en rekke andre konfliktfylte områder som øker spenningen mellom USA og Kina. Spesielt er det territoriale konflikter i Sørkina-havet, og spørsmålet om Taiwans suverenitet som reiser spørsmål hvorvidt rivaliseringen forblir på det handelspolitiske planet, eller om den kan bevege seg i retningen av en militær konflikt. Ettersom det av mange anses som at den fremtidige utviklingen innenfor internasjonal politikk avhenger av forholdet mellom USA og Kina, er dette et meget aktuelt felt å drive videre forskning på. Spesielt interessant kunne det vært å kople en slik studie opp mot det overnevnte om nye teorier for å forklare asiatiske stormaktsatferd.

Bibliografi

- Allison, G. (2018). *Destined for war*. London: Scribe Publications.
- Andersen, S. S. (1997). *Case-studier og generalisering*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Antunes, S., & Camisao, I. (2018, Februar 27). *Introducing Realism in International Relations Theory*. Hentet fra E-International Relations: <https://www.e-ir.info/2018/02/27/introducing-realism-in-international-relations-theory/>
- Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (2017). *The Globalization of World Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Carvalho, B. D., & Leira, H. (2020). *Hva er internasjonal politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Catley, B. (1997, Mars). *Hegemonic America: The Benign Superpower?* ISEAS - Yusof Ishak Institute.
- Claes, D. H., Hveem, H., & Tranøy, B. S. (2019). *Internasjonal politisk økonomi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Corporate Finance Institute. (u.d.). *Trade Wars*. Hentet fra Corporate Finance Institute: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/trade-wars/>
- Drezner, D. W. (2017, Desember 22). *Mercantilist and Realist Perspectives on the Global Political Economy*. *International Studies Association and Oxford University Press*.
- FN-sambandet. (2021, Februar 15). *FN-sambandet*. Retrieved from USA: <https://www.fn.no/Land/usa>
- FN-Sambandet. (2021, Februar 10). *Kina*. Hentet fra FN-sambandet: <https://www.fn.no/Land/kina>
- FN-sambandet. (2022, Mars 07). *fn.no*. Hentet fra Irak-krigen 2003: <https://www.fn.no/Konflikter/irak-krigen-2003>
- FN-sambandet. (2022, Mai 06). *FN-sambandet*. Hentet fra Folkerett: <https://www.fn.no/tema/konflikt-og-fred/folkerett>
- George, A. L., & Bennett, A. (2005). *Case Studies and Theory Development in the Social Science*. Cambridge: MIT Press.
- Gerring, J. (2016). *Case Study Research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gong, J. (2018, Mai 3). *The economic thucydides trap between china and the us*. Innlegg presentert ved the Forum Istanbul Summit, Istanbul, Tyrkia.
- Gracie, C. (2015, September 26). *Collision course? Rise of China a stress for the US*. Hentet fra BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-34368249>

- Halvorsen, K. (2018). *Å forske på samfunnet*. Oslo: Cappelens Forlag.
- Ibsen, H. (2006). *Terje Vigen*. Oslo: Gyldendal.
- Ikenberry, J. (2008). The Rise of China and the Future of the West: Can the Liberal System Survive? *Journal Storage*, ss. 23-37.
- Jackson, R., Sørensen, G., & Møller, J. (2019). *Introduction to International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
- Journalen. (2015, Mai 8). *Fra bondesamfunn til økonomisk stormakt*. Hentet fra Journalen. Oslomet: <https://journalen.oslomet.no/2015/05/fra-bondesamfunn-til-okonomisk-stormakt>
- Kalnes, Ø., Austvik, O. G., & Røhr, H. S. (2017). *Internasjonale relasjoner*. Oslo: Cappelen Damm.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1977). *Power and Interdependence: World Politics in Transition*. Boston: Little, Brown & Co.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1989). *Power and Interdependence*. New York: HarperCollins.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2012). *Power and Interdependence*. Boston: Longman.
- Kristof, N. D. (1993). The Rise of China. *Foreign Affairs* 72(5), ss. 59-74.
- Lanteigne, M. (2015, Mars 29). *Kina taler med mer kraftfull stemme*. Hentet fra NUPI Skole: <https://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2015/Kina-taler-med-mer-kraftfull-stemme>
- Levy, J. S. (2008, Februar 1). Case Studies: Types, Designs, and Logics of Inference. *Conflict Management and Peace Science*, ss. 1-18.
- Lobell, S. E. (2017, Desember 22). Structural Realism/Offense and Defensive Realism. *International Studies Association and Oxford University Press*.
- Melby, S. (2017). Viljen til internasjonal dominans forvitrer. I *USAs ledervilje svikter* (ss. 275-297). Bergen: Fagbokforlaget.
- Moen, O. O., & Nordlie, H. (2020, November 4). *Store norske leksikon*. Hentet fra USAs befolkning: https://snl.no/USAs_befolkning
- Moosa, I. A. (2020). The Thucydides Trap as an Alternative Explanation for the US-China Trade War. *Global Journal of Emerging Market Economics*, ss. 42-55.
- Næringslivets Hovedorganisasjon. (2018). *Verden og oss: Næringslivets perspektivmelding 2018*. Næringslivets Hovedorganisasjon.
- Nordin, J., Krishna, M. S., Ferrerira, C. d., & Hayato, F. (2020, Januar). *Snapshot of the U.S.-China Trade War*. Hentet fra Institute for Security & Development Policy:

- <https://isdpeu/content/uploads/2020/01/Trade-War-backgrounder-January-2020.pdf>
- NTB. (2021, Januar 28). *Handelskrigen med Kina forsvinner ikke med Biden*. Retrieved from ABC Nyheter:
<https://www.abcnyheter.no/nyheter/verden/2021/01/28/195736044/handelskrigen-med-kina-forsvinner-ikke-med-biden>
- NTB. (2021, Oktober 4). *Nye handelssamtaler mellom USA og Kina*. Retrieved from E24:
<https://e24.no/internasjonaoekonomi/i/pWGvb1/nye-handelssamtaler-mellom-usa-og-kina>
- Nye, J. S. (2020, Mars 19). Power and Interdependence with China. *The Washington Quarterly*, ss. 7-21.
- Ozkan, E., & Cetin, H. C. (2016, Juni). The Realist and Liberal Position on the Role of International Organization in Maintaining World Order. *European Scientific Journal*, ss. 85-96.
- Petrone, F. (2019, Mai 07). BRICS, soft power and climate change: new challenges in global governance? *Ethics & Global Politics*.
- Pilsborg, L. (2018, November 18). *Hva er en handelskrig?* Retrieved from Forskning.no:
<https://forskning.no/marked-marked-eu-spor-en-forsker/hva-er-en-handelskrig/1259902>
- Prentice, W. K. (1930, April). How Thucydides Wrote His History. *The University of Chicago Press Journals*, ss. 117-127.
- Rana, W. (2015, Februar 2). Theory of Complex Interdependence: A Comparative Analysis of Realist and Neoliberal Thoughts. *International Journal of Business and Social Science*, ss. 290-297.
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold; Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rogerson, K. S. (2000). Information Interdependence: Keohane and Nye`s complex interdependence in the information age. *Information, Communication & Society*, ss. 415-436.
- Sæbø, S. H. (2020). *Kina - den nye supermakten: jakten på Xi Jinping og det moderne Kina*. Oslo: Kagge forlag AS.
- Skjønberg, G.-R., & Eggen, Ø. (2022, Januar 10). *Store norske leksikon*. Hentet fra BRICS: <https://snl.no/BRICS>

- Subramanian, K. (2012, Januar 19). *Kissinger's views on US China economic relations*. Hentet fra Chennai Centre for China Studies: <https://www.c3sindia.org/geopolitics-strategy/kissingers-views-on-us-china-economic-relations/>
- The Investopedia Team. (2022, Mars 08). *Investopedia.com*. Hentet fra What Is Purchasing Power Parity (PPP)?: <https://www.investopedia.com/updates/purchasing-power-parity-ppp/>
- The World Bank. (2022, Mai 7). *GDP (current US\$) - United States, China*. Hentet fra The World Bank Data: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US-CN>
- The World Bank. (2022, Mai 07). *GDP, PPP (current international \$) - China, United States*. Hentet fra The World Bank Data: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?locations=CN-US>
- The World Trade Organization. (u.d.). *World Trade Organization*. Hentet fra The WTO: https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm
- Tunnsjø, Ø. (2009, August 24). Hvordan "hedge" i internasjonal politikk. *Internasjonal politikk*, ss. 259-271.
- United Nations. (u.d.). *About Us*. Hentet fra United Nations: <https://www.un.org/en/about-us>
- Uren, D. (2020). *Economic coercion: boycotts and sanctions - preferred weapons of war*. Barton: Australian Strategic Policy Institute.
- Østerud, Ø. (2019). *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Yue, J. (2008). Peaceful Rise of China: Myth or Reality? *Palgrave Journals*, ss. 439-546.
- Zhang, F. (2021, Mars 14). Power Contention and International Insecurity: A Thucydides Trap in China-US Financial Relations? *Journal of Contemporary China*, ss. 751-768.
- Zhao, Q., & Liu, G. (2010, Januar 8). Managing the Challenges of Complex Interdependence: China and the United States in the Era of Globalization. *Asial Politics & Policy*, ss. 1-23.